

Jonavos Justino Vareikio
progimnazija

TĖVAMS

APIE DVIKALBIŲ (DAUGIAKALBIŲ)
VAIKŲ KALBĄ

Parengė logopedė Edita Ruckienė
pagal L.Paulauskienės
ilgalaikės kvalifikacijos tobulinimo programos
„Taisyklingos ir turtingos kalbos link“ medžiagą

2023

Daugiakalbystė (dvikalbystė) yra gebėjimas bendrauti daugiau nei viena kalba, dviejų ar daugiau kalbų vartojimas kasdieniame gyvenime.

Vienakalbio ir dvikalbio vaiko ankstyvosios kalbos raidos etapai sutampa. 2-2,5 metų dvikalbio vaiko kalba pradeda skirtis nuo vienakalbio vaiko kalbos, tačiau šie skirtumai yra normalus raidos procesas.

Priešmokykliniame ir jaunesniajam mokykliniame amžiuje dvikalbių vaikų žodynas, vertinant atskirai kiekvieną kalbą, yra mažesnės apimtys, nei vienakalbių vaikų, tačiau bendras įsisavintas žodynas (vertinant abi kalbas) yra tokios pat ar netgi didesnės apimtys nei vienakalbių vaikų.

Mokydamiesi mokykloje, dvikalbiai vaikai žodyno apimtimi (bent vienos kalbos) dažniausiai pasiveja bendraamžius vienakalbius vaikus.

Dvikalbiams vaikams daugiau laiko prireikia įsisavinti gramatikos taisykles (ir ypač – išimtis), tačiau laikui bėgant (ir nuosekliai mokantis) gramatika sėkmingai įsisavinama.

Kai vaikas kalbėdamas painioja abi kalbas, t. y. tuo pat metu kalba abiem kalbomis, vadinama **kodų kaita**.

Dažniausia iš kodų kaitos priežasčių – nepakankamas vienos kalbos mokėjimas. Vaikas gali neįsisavinti antrosios kalbos, kai šeimoje nesudaromos sąlygos mokymuisi: neskiriama dėmesio bendravimui su vaiku, neformuojamas teigiamas požiūris į kitas kalbas, vyrauja nenatūrali ir ribota šeimos narių žodinė sąveika.

Svarbu žinoti, kad:

Dvikalbė aplinka – gimtosios kalbos vartojimas namuose – nedaro neigiamo poveikio vaiko antrosios kalbos raidai.

Pradėjęs lankyti mokyklą, daugiau laiko praleisdamas kita kalba kalbančioje bendruomenėje, vaikas išmoksta šalies kalbos, todėl nėra tikslinga nuo gimimo sudaryti vienakalbę aplinką.

Vaiko kalbos raidą lemia tėvų kalbos kompetencija (žodyno apimtis, gramatinių konstrukcijų sudėtingumas), todėl su vaiku namuose tėvai turėtų bendrauti ta kalba, kurią geriausiai moka.

Mokantis antrosios kalbos, dvikalbiams vaikams gali prireikti 3–5 metų, kad pasiektų vienakalbio sakytinės kalbos kompetenciją, ir net 5–7 metų, kad pasiektų atitinkamą rašytinės ir mokslinės kalbos kompetenciją.

Svarbu:

VIENAS ASMUO – VIENA KALBA,
VIENA APLINKA – VIENA KALBA.

Tėvai su vaiku bendrauja savo gimtąja kalba (jei tėvų gimtosios kalbos yra skirtingos). Namuose su vaiku kalbama viena kalba (pvz., lietuviškai), o už namų ribų – kita kalba (pvz., angliškai).

Greičiau plėtojasi ta kalba, kurią vaikas dažniau girdi ir vartoja, tačiau skiriant pakankamai laiko ir dėmesio silpnesniajai kalbai, ji gali pasivyti stipresniąją.

Jei abu tėvai su vaiku kalbės savo gimtosiomis kalbomis, vaikas abi šias kalbas išmoks vienu metu.

Kiekvienam iš tėvų siūloma su vaiku kuo daugiau ir įvairesnėmis temomis bendrauti, kad vaikas išgirstų daugiau žodžių kiekviena kalba. Vienam objektui įvardinti, vaikas turi išmokti bent du skirtingų kalbų žodžius.

Dvikalbystės privalumai:

Labai sparčiai plečiasi vaikų akiratis. Vaikai daug greičiau išmoksta koncentruoti dėmesį Greitesnė orientacija, kai reikia skubaus situacijos vertinimo. Vaikai pasižymi didesne iškalba. Mokiniai lankstesni, vienodai gerai adaptuojasi tiek vienoje, tiek kitoje kultūroje. Mokiniai anksčiau įgauna kalbinį sąmoningumą.

Būtina teisingai įvertinti mokinio kalbinius gebėjimus, pasiruošimą ugdytis ne gimtąja kalba ir atsižvelgti į specialistų rekomendacijas.